

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaeluministri määruste muutmine seoses toetatava tegevuse elluviimise tähtaja pikendamisega“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 alusel.

Maaeluministri määrusega „Maaeluministri määruste muutmine seoses toetatava tegevuse elluviimise tähtaja pikendamisega“ (edaspidi *eelnõu*) muudetakse kahes maaeluministri määruses toetuse saajate toetatavate tegevuste elluviimise tähtaegu. Nimetatud muudatused tehakse järgmistes määrustes (edaspidi koos *muudetavad määrused*):

- maaeluministri 29. juuli 2015. a määrus nr 76 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamise ja hoiu investeeringutoetus“ (edaspidi *määrus nr 76*);
- maaeluministri 8. mai 2015. a määrus nr 58 „Mikro- ja väikeettevõtjate põllumajandustoodete töötlemise ning turustamise investeeringutoetus“ (edaspidi *määrus nr 58*).

Määrus hõlmab „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse“ tegevuse liigi 4.2 alameedet „Mikro- ja väikeettevõtjate põllumajandustoodete töötlemise ning turustamise investeeringutoetus“ (edaspidi *meede 4.2.1*) ning tegevuse liiki 4.3 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid“ (edaspidi *meede 4.3.2*).

Meetme 4.3.2 raames antavate toetuste puhul pikendatakse kolmandas taotlusvoorus 2017. aastal toetust saanud ettevõtjate ja mittetulundusühingute toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega seniselt kahelt aastalt kahe aasta ja üheksa kuuni. Pikendamise vajaduse tingisid eelkõige ehitajate viivitused lepingu täitmisel, 2019. aasta septembri ja oktoobri rohked sademed ning 2019. aasta oktoobri lõpus esinenud torm Lõuna-Eestis, mis tekitas paljudesse maaparandussüsteemi ehitistesse rikkeid (eesvoolu voolusängi ja nõlvade deformatsioonid, truupide ummistused). Deformatsioonide kõrvaldamiseks hilissügis ei sobi, seda tuleb teha kevadel või suvel. Pikendatud tegevuste elluviimise tähtaega on võimalik kasutada vaid neil toetuse saajatel, kes on ajaks, mil taotluse rahuldamise otsuse tegemisest möödub kaks aastat, viinud toetatavad tegevused olulises osas ellu. Toetatavad tegevused on olulises osas ellu viidud, kui nende maksumus moodustab vähemalt 45% kogu tegevuse abikõlblikust maksumusest.

Meetme 4.2.1 raames antavate toetuste puhul pikendatakse toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega teises taotlusvoorus 2016. aastal toetust saanud ettevõtjatel seniselt kahelt aastalt nelja aastani ning kolmandas taotlusvoorus 2017. aastal toetust saanud ettevõtjatel seniselt kahelt aastalt kolme aastani.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna põllumajandus- ja toidusektori arengu büroo juhataja Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ja maakasutuspoliitika osakonna maaparanduse ja maakasutuse büroo juhataja Reena Osolin (625 6287, reena.osolin@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260,

helen.palginomm@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõuga võimaldatakse toetuse saajatel muudetavate määruste alusel toetatavate tegevuste elluviimine lõpetada olukorras, kus tegevuse elluviimise tähtaeg on saabunud, kuid toetatavad tegevused ei ole täielikult lõpetatud. Tähtaja pikendamise eesmärk on võimaldada toetuse saajatel toetatavad tegevused ellu viia ja seeläbi saavutada nende eesmärgid ning tagada sellega toetusraha parema ja täielikuma ärakasutamise.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse määrust nr 76.

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse määruse nr 76 § 24 lõiget 3 selliselt, et see kehtib ka toetuse saajale, kes esitas taotluse 2017. aastal. Sellega võimaldatakse nendel toetuse saajatel, kelle taotlus rahuldati Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt ja kes said toetust kolmandas taotlusvoorus 2017. aastal, toetatavate tegevuste elluviimine lõpetada olukorras, kus tegevuste elluviimise tähtaeg on lähiajal saabumas või saabunud (27.12.2019 kuni 31.01.2020), kuid toetatavad tegevused ei ole täielikult lõpetatud. Tegevuste elluviimise tähtaega muudetakse ennetavalt, sest eelnõu koostamise ajaks (2019. aasta novembri keskpaigaks) on lõplikke väljamakseid tehtud seitsme taotluse puhul (kokku 37 taotlust). Taotlusi, mille puhul on tegevuste lõpetamine pooleli, on 30. Lisaks on tähtaja pikendamisel lähtunud asjaolust, et enamikku maaparandustöid ei saa teha talvel külmunud maa ja lumekatte tingimustes. Toetuse saajad on pöördunud *PRIA* poole tegevuste elluviimise tähtaja pikendamise sooviga. Vajadus pikendada toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega meetme 4.3.2 raames antavate toetuste puhul on tingitud peamiselt ehitajate lepingutest mittekinnipidamisega ja Lõuna-Eesti ekstreemsete ilmastikutingimustega 2019. aasta oktoobris.

Tegevuste elluviimiseks lisaaja kasutamiseks peab toetuse saaja olema ellu viinud olulise osa toetatavatest tegevustest. See tähendab, et toetuse saaja peab olema *PRIA*-le esitanud hiljemalt kahe aasta jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest kuludokumendid, mis tõendavad, et toetatavast tegevusest on tehtud osa, mis moodustab vähemalt 45% kogu tegevuse abikõlblikust maksumusest. Sellises ulatuses tegevuse elluviimine annab alust eeldada, et toetuse saaja suudab oma tegevuse nõuetekohaselt siiski lõpuni viia ja on sellest huvitatud. Kui tegevusi on ellu viidud väiksemas mahus kui 45% kogu tegevuse abikõlblikust maksumusest, siis on vähetõenäoline, et tegevuste elluviimise tähtaja pikendamine täidab eesmärki. Samuti on ebatõenäoline, et toetuse saajad, kes ei ole suutnud esitada tegevuste elluviimist tõendavaid kuludokumente kahe aasta jooksul, suudaksid seda teha lisaaja üheksa kuu jooksul. Selliseid toetuse saajaid on kolmandas taotlusvoorus 2017. aastal vaid kolm.

Tegevuste elluviimise tähtaega pikendatakse üheksa kuu võrra pooleli olevate tegevuste lõpetamiseks. Tähtaja pikendamisel on eeldatud, et enamik toetuse saajaid, kellele võimaldatakse pikem tegevuste elluviimise tähtaeg, on võimelised toetatavad tegevused ellu viima. Samuti on arvestatud maaparanduse eripäraga tööde tegemisel. Sobivaim aeg maaparandustööde tegemiseks on kevadest sügiseni.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse määruse nr 76 § 24 lõikega 4, mille järgi kohaldatakse § 24 lõiget 3 alates 2019. aasta 27. detsembrist nende toetuse saajatele, kes esitasid taotluse 2017. aastal ja kelle puhul on toetatava tegevuse elluviimise tähtaeg möödunud, kuid ka nende puhul on põhjendatud võimaldada toetatav tegevus lõpuni ellu viia. Säte toob kaasa isiku õiguste laienemise ja sellega ei rikuta õiguskindluse põhimõtet.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse määrust nr 58.

Määruse nr 58 § 20 täiendatakse lõigetega 4 ja 5. Muudatusega pikendatakse meetme 4.2.1 raames toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega nendel toetuse saajatel, kes taotlesid toetust teises taotlusvoorus 2016. aastal ja kolmandas taotlusvoorus 2017. aastal ning kelle taotlused on PRIA poolt rahuldatud, ühe aasta võrra.

Tähtaja pikendamise eelduseks on, et toetatavast tegevusest peab olema ellu viidud oluline osa ehk vähemalt 45% kogu tegevuse abikõlblikust maksumusest ja 2018. aasta jooksul on esitatud PRIA-le toetuse väljamaksmiseks vähemalt üks maksetaotlus koos investeringu tegemist tõendavate dokumentidega. Maksetaotluste esitamine 2018. aasta jooksul näitab, et toetuse saaja tegutseb aktiivselt selle nimel, et toetatavat tegevust tähtjaks ellu viia. Kui tegevusi on ellu viidud väiksemas mahus kui 45% kogu tegevuse abikõlblikust maksumusest ja 2018. aastal pole ühtegi maksetaotlust esitatud, mille põhjal võib eeldada, et tegevuste elluviimisega jätkatakse, siis on vähetõenäoline, et tegevuste elluviimise tähtaja pikendamisest on toetuse saajale kasu.

Vajadus pikendada toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega meetme 4.2.1 raames antavate toetuste puhul on tingitud peamiselt ehitajate lepingutest mittekinnipidamisega, ebasoodsate ilmastikutingimustega ja toetuse saaja omavahendite puudumisega.

Määruse nr 58 § 20 täiendatakse ka lõikega 6, mille järgi kohaldatakse § 20 lõiget 4 alates 2019. aasta 18. novembrist ja lõiget 5 alates 2019. aasta 23. oktoobrist, sest lõigetes 4 ja 5 nimetatud toetuse saajate puhul on toetatava tegevuse elluviimise tähtaeg möödunud, kuid ka nende puhul on põhjendatud võimaldada toetatav tegevus lõpuni ellu viia. Säte toob kaasa isiku õiguste laienemise ja sellega ei rikuta õiguskindluse põhimõtet.

Arengukava raames koostatud SWOT-analüüs toob toiduainetööstusega seotud nõrkustena välja võrreldes ELi keskmisega oluliselt madalama müügitulu näitaja töötaja kohta, madala lisandväärtuse töötaja kohta ning suhteliselt väikesed investeringute mahud materiaalsesse põhivarasse. Seega on oluline suunata täiendavaid rahalisi vahendeid toiduainetööstusesse investeringute tegemiseks, et kaasa aidata toiduainetööstuse ettevõtjate konkurentsivõime parandamisele ja lisandväärtusega toodete töötlemise osakaalu suurendamisele, mis võimaldaks turult kõrgema ja stabiilsema sissetuleku kõigile tarneahela lülidele.

Lisaks on 2018. a koostatud OECD (Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon) innovatsiooniraportis ühe nõrkusena välja toodud Eesti toiduainetööstuste mahajäämus, mis tähendab, et toiduainete töötlemiseks on väike suutlikkus. See mõjutab konkurentsivõimet, takistab uutele turgudele sisenemist ja uute innovaatiliste toodetega turule tulemist. Seetõttu on väga oluline suunata täiendavaid rahalisi vahendeid toiduainetööstuste lisainvesteeringuteks, mille abil suurendatakse kõrgema lisandväärtusega toodete tootmist ja panustatakse sellesse, et muuta tootmisprotsess teadmispõhisemaks. Nimetatud OECD innovatsiooniraportiga saab tutvuda veebilehel http://www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/innovation-agricultural-productivity-and-sustainability-in-estonia_9789264288744-en.

Lähtudes eespool toodust ja võttes arvesse, et suurem osa ehitustegevusega seotud töid tehakse meetme 4.2.1 raames antavate toetuste puhul märtsist oktoobrini, ei ole mõistlik toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega pikendada lühemaks ajaks kui ühe aasta võrra, sest muidu langeks see talvisesse perioodi, kus ehitustegevusega seotud töid on keeruline teha.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Eelnõu muudatustel on positiivne mõju toetusrahade sihipärasele kasutamisele. See võimaldab tagada toetusvahendite täielikuma ärakasutamise ja seeläbi toetuse eesmärkide parema täitmise. Eelnõuga pikendatakse toetuse saajate jaoks toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega, mis annab neile paindlikumad võimalused seda teha ja toetatavad tegevused lõpetada. Laiemalt vaadates on määrusel positiivne mõju ka ühistegevuse arengule maaparanduse valdkonnas.

Toetatavate tegevuste elluviimise tähtaja pikendamine võib mõjutada meetme 4.3.2 puhul 30 toetuse saajat 37-st. Selle meetme kolmandas taotlusvoorus oli 37 toetuse saajat, kellele on toetust määratud kogusummas 7 444 250 eurot, millest 59% (4 423 814 eurot) on välja makstud, sh seitsmele toetuse saajale on toetus lõplikult välja makstud kogusummas 1 053 794,99 eurot (määratud toetusest 14,2%). Taotlusi, mille puhul on tegevuste elluviimine pooleli, on 30. 37-st toetuse saajast kolm taotlejat, kes taotlesid toetust kokku summas 651 558 eurot, ei ole eelnõu koostamise ajaks esitanud ühtegi maksetaotlust.

Meetme 4.2.1 puhul mõjutab toetatavate tegevuste elluviimise tähtaja muudatus ligikaudu 15 toetuse saajat. Selle meetme teises ja kolmandas taotlusvoorus oli kokku 66 toetuse saajat, kellele on toetust määratud kogusummas 9 449 177 eurot, millest 47% (4 428 246 eurot) on välja makstud. Taotlusi, mille puhul on tegevuste elluviimine pooleli, on 37. Nendest toetuse saajatest, kellel on tegevuste elluviimine pooleli on 16 toetuse saajat, kes taotlesid toetust kokku summas 2 944 126 eurot, ei ole eelnõu koostamise ajaks esitanud ühtegi maksetaotlust.

Muudatus toob kaasa mõningase PRIA töökoormuse kasvu, sest maksetaotluste menetlusperiood pikeneb. Samas, kuna muudatus puudutab üldjuhul pigem väheseid toetuse saajaid ning menelustoimingud, mida tuleb pikendatud ajavahemikul teha ja mis ei ole oma iseloomult uued, siis võib hinnata muudatuse mõju pigem vähemoluliseks. Muudatusega

kaasneb tõenäoliselt toetatavate tegevuste elluviimiste tähtaja ületamiste vähenemine ja seeläbi ka tegevuste elluviimise tähtaja nõude rikkumiste vähenemine, kuna neil toetuse saajatel, kes ei ole saanud toetatavaid tegevusi täielikult ellu viia, on võimalus seda nüüd teha ja investeringuobjekt sihtotstarbeliselt kasutusse võtta.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulu ega -tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le ja Põllumajandusametile.